

EVOLUCIÓ DE LA SEGURETAT CIUTADANA A CIUTAT VELLA I LA SEVA PERCEPCIÓ

JOSEP M. LAHOSA. Direcció de Serveis de Prevenció

La percepció que els ciutadans tenen de la seva relació amb el medi està influenciada pel sentiment de seguretat que aquest els ofereix. Per altra banda, en la definició d'aquest sentiment hi intervenen tant les experiències viscudes en relació al delictes o les agressions com l'opinió que es tingui de quina és la incidència d'aquestes en el territori més proper.

La Direcció de Serveis de Prevenció ve utilitzant des de l'any 1984, com a eina de coneixement d'aquesta percepció, l'Enquesta de victimització i opinió sobre la seguretat; l'objecte d'estudi de la qual és la mesura de l'extensió i les característiques de la delinqüència tal com és percebuda per la població, i té com a objectiu principal aproximar-se a la realitat del que passa a la ciutat i als seus districtes.

L'enquesta es recolza en una mostra representativa de la població que, en el cas de Ciutat Vella, és de 417 entrevistes, amb un marge d'error de $\pm 4,8\%$. Del disseny, anàlisi de les dades i direcció de l'enquesta se'n fan càrrec, mitjançant un encàrrec a l'Institut d'Estudis Metropolitans de Barcelona, els professors Juli Sabaté i Josep M. Aragay, de la Universitat de Barcelona.

La metodologia de treball

L'estructura que adopta l'enquesta, tant pel que fa a la mostra com a les anàlisis, és eminentment urbana, ja que el que s'analitza és també un fenomen urbà. En aquest sentit, la mostra s'estructura en base al pes de la població de

cadascun dels districtes de la ciutat i, de forma obligada —ja que la condició de víctima no és universal— ha de ser àmplia; en concret, en la medició de 1997 s'han realitzat 7.246 entrevistes telefòniques amb un marge d'error màxim de $\pm 1,15$.

Mostra per districtes

Ciutat Vella	417
L'Eixample	1.236
Sants-Montjuïc	786
Les Corts	386
Sarrià-Sant Gervasi	658
Gràcia	574
Horta Guinardó	810
Nou Barris	826
Sant Andreu	622
Sant Martí	931

El marge d'error és ± 5

Per altra banda, i com que aquesta investigació pretén analitzar també aspectes relacionats amb les sensacions, la imatge de la seguretat i les opinions, i com que aquestes, a diferència de la victimització, sí que tothom en té i són universals, la grandària de la mostra ens permet estructurar tres submostres de 2.400 entrevistes en base a qüestionaris específics

De les 7.246 persones entrevistades a Barcelona sobre la victimització, a 2.406 se'ls pregunta sobre la seva opinió en relació a la seguretat, les causes i les mesures que s'haurien de prendre, sobre quina opinió tenen dels serveis, etc.; a uns altres 2.406 se'ls demana sobre el tràfic i els comportaments en la circulació; i la tercera submostra s'utilitza cada any per fer una investigació diferent (joventut, benestar social, administració

de justícia, etc.). Enguany s'ha estructurat un qüestionari sobre l'ús social de l'espai i els conflictes que es generen en els espais públics de la ciutat; una gestió acurada dels diferents qüestionaris ens ha permès organitzar una submostra de 4.831 entrevistats.

Les 7.246 entrevistes realitzades a Barcelona permeten un error màxim del 1'15% i, pel que fa a les submostres, del 2'1%. El marge d'error s'ha calculat per a un nivell de significació $=0,05$ i per $p=q=0,5$.

La victimització

L'índex de victimització mesura els percentatge de ciutadans que manifesten haver estat víctimes d'un fet o agressió, independentment del lloc on ha succeït; en el cas dels índexs a nivell de districtes es refereix al percentatge d'entrevistats residents en el districte de referència.

Si s'observa l'evolució de la victimització a Ciutat Vella hom comprova com ha tingut una tendència força similar a la de la ciutat en el seu conjunt, i en cal destacar tres períodes: el primer i referit als cinc primers anys de la sèrie, la victimització va ser força elevada i afectava un de cada quatre ciutadans; el segon període abasta els anys 1988-1990, en els quals es fa evident una primera reducció de la victimització, que se situa en una franja entorn al 20%; el tercer període s'inicia amb una reducció en el trienni 1991-1993, en aquest sentit des de 1989 la victimització a Ciutat Vella s'ha situat en la franja estadística d'entre el 15 i el 20%.

Els quatre àmbits de seguretat

L'enquesta també analitza la victimització en funció de quatre grans tipologies de seguretat: els fets contra els vehicles, contra els domicilis, contra els comerços i negocis, i contra les persones; en aquest sentit, si s'observa la tendència al llarg de la sèrie, destaca la reducció de tots ells, encara que en algunes de les medicions s'hagin produït alguns repunts.

En termes absoluts, els fets contra els vehicles i contra les persones són els àmbits de màxima reducció si es comparen els índexs del primer i el darrer any; en termes relatius cal fer esment a la reducció a quasi la meitat dels fets contra els domicilis. Pel que fa a la victimització contra els comerços i negocis, s'observen repunts puntuals l'any 1992 i el 1996; no obstant això, l'evolució general de la sèrie és a la baixa.

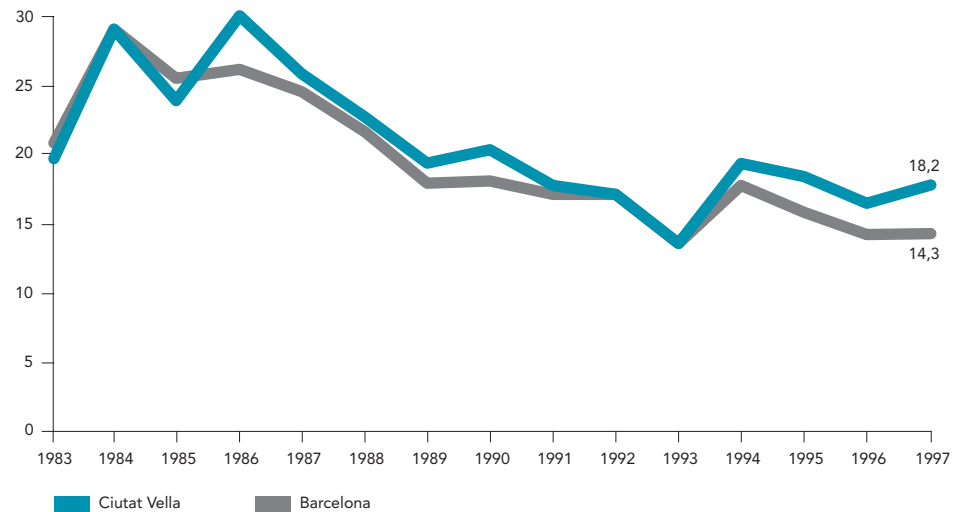
L'horari i l'estacionalitat de la victimització

A diferència del conjunt de la ciutat, on l'horari de la victimització que afecta els barcelonins i barcelonines es concentra de forma majoritària durant la nit; l'impacte de la victimització sobre els

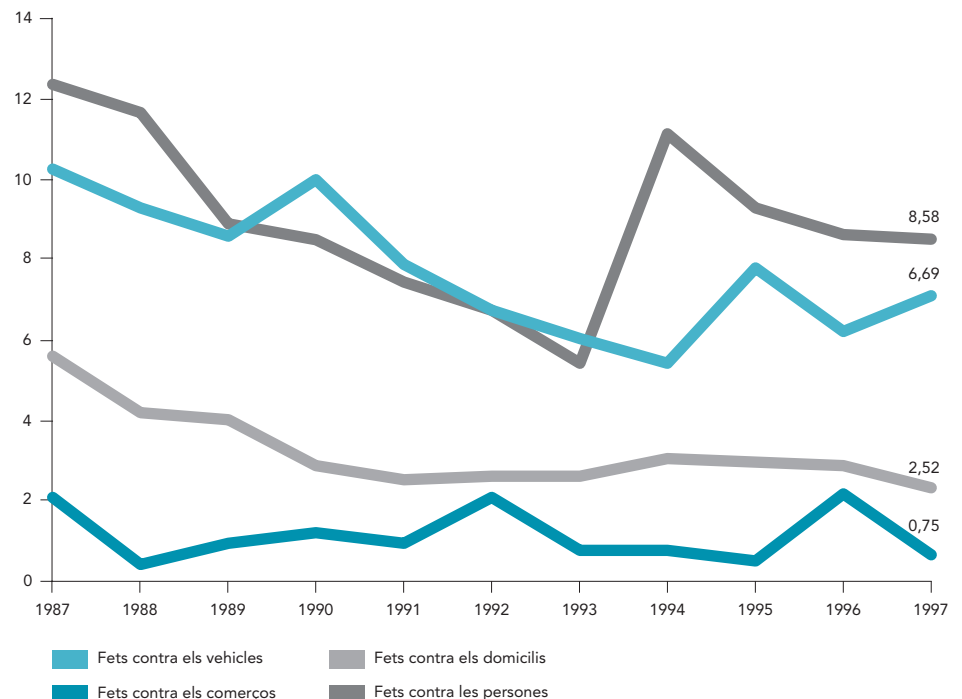
Horari de la victimització

	Ciutat Vella	Barcelona
Matí	16,4%	14,2%
Migdia	18,9%	12,5%
Tarda	25,2%	22,8%
Nit	39,5%	50,5%

Gràfic 1
Evolució de la victimització

Gràfic 2
Índex de victimització dels quatre àmbits de seguretat

veïns de Ciutat Vella es reparteix al llarg de tot el dia.

Pel que fa a la distribució de la victimització durant les estacions de l'any s'observa una concentració, a diferència del que passa a la ciutat en conjunt, a la primavera.

Victimització, per estacions

	Ciutat Vella	Barcelona
Hivern	25,4%	27 %
Primavera	27,5%	21,2%
Estiu	20,2%	24,2%
Tardor	26,9%	27,6%

La denúncia

L'ús de l'acte de la denúncia ha tingut una tendència al creixement, del 20,3% de 1987 al 49,3% de 1995. En la darrera medició ha baixat fins el 37%, essent l'únic any que es situa per sota del conjunt de la ciutat.

L'opinió sobre l'evolució de la seguretat

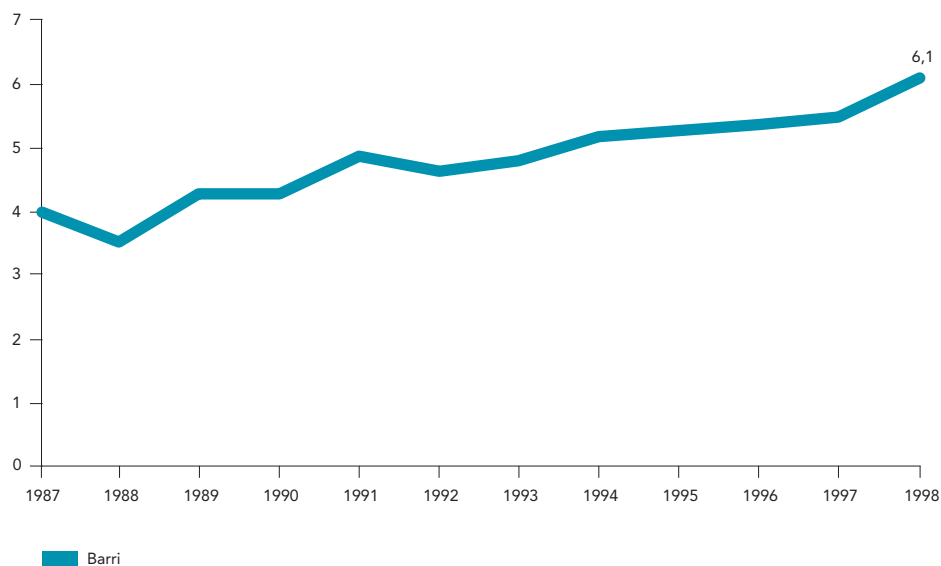
En la medició de 1997 el veïns de Ciutat Vella han puntuat la seguretat del seu barri de residència amb un 5,01 —per primera vegada es puntua per sobre de l'aprovat— i al resta de la ciutat amb un 5,78; en aquest sentit els entrevistats de Ciutat Vella sempre han avaluat millor al resta de barris de la ciutat.

No obstant això, cal dir que l'avaluació del nivell de seguretat del barri on viuen els entrevistats ha anat millorant al

Gràfic 3
La denúncia a Ciutat Vella

Gràfic 4
Avaluació del nivell de seguretat al barri de residència

llarg dels anys, ja que el 1984 rebia una puntuació del 3,6.

Les causes de la delinqüència

Els entrevistats de Ciutat Vella consideren que les causes de la delinqüència cal cercar-les en el consum de drogues, l'atur, la manca de preocupació dels

Causes de la delinqüència		
	Ciutat Vella %	Barcelona %
Consum de drogues	8,43	8,46
Atur	8,14	7,96
Manca d'educació	7,32	7,59
Manca de preocupació dels poders públics	7,20	6,98
Manca de feina emigrants	7,14	5,83
Poca duresa de les penes	6,81	6,96
Estructura social injusta	6,78	6,91
Ineficàcia de la policia	6,34	5,97
Situació econòmica/ augment dels preus	6,34	5,64

Mesures per resoldre la delinqüència		
	Ciutat Vella %	Barcelona %
- Que tothom tingui feina	8,85	8,64
- Perseguir els traficants de droga	8,78	8,85
- Programes d'ajut i rehabilitació per a drogaadictes	8,06	8,19
- Programes reinserció delinqüents	7,93	8,09
- Justícia amb mes rigor i duresa	7,72	7,71
- Penalitzar el consum de drogues	7,11	6,82
- Increment del nombre de policies	6,65	6,68
- Donar feina al immigrants d'altres països	6,53	6,35
- Limitar l'emigració d'altres països	6,50	5,83

poders públics, la manca de feina dels emigrants d'altres països, l'augment dels preus i una certa ineficàcia de la policia.

Pel que fa a les mesures per resoldre la delinqüència avaluen com a prioritària que tothom tingui feina i la persecució del tràfic de drogues, així com aquelles de caràcter estructural, que són més valorades que les purament represives.

Realitat i percepció

Les anàlisis de l'activitat en zones urbanes permet observar com els barris centrals, els que ofereixen un major nivell d'activitat comercial, d'oci o de serveis també són els que concentren un índex major d'activitats de conflicte. Per altra banda, a les ciutats de la mediterrània aquests barris centrals acostumen a ser portuaris i a partir d'ells ha evolucionat la pròpia ciutat: són els barris històrics, el casc antic, la ciutat vella i, en conseqüència, tenen mancances d'ordre urbanístic i de planejament.

És en aquests barris on es fa evident que la inseguretat és més una construcció social que una realitat objectiva; en aquest sentit la distribució en el territori dels fets delictius és el que millor expressa aquest imaginari col·lectiu. Si hom observa el nombre de cites de perillositat (el 55,80% pels entrevistats del conjunt de la ciutat) amb el nombre de fets (11,70% que han succeït a Ciutat Vella) comprova la potència de la construcció social de la por.

La seguretat, un model d'intervenció participatiu

Resulta evident que és en l'àmbit d'aquesta construcció social distorsionada on cal esmerçar més esforços i on les respostes institucionals a l'imaginari col·lectiu han de trobar els mecanismes per fer arribar al conjunt de la població quina és la realitat dels diferents territoris. En aquest sentit és paradigmàtic que mentre els veïns de Ciutat Vella reconeixen, sense triumfalisme, com a pròpia la millora de la situació dels seus barris, els barcelonins i barcelonines d'altres districtes mantenen una visió de la seguretat al districte allunyada de la realitat.

En aquest sentit cal dir que el treball cooperatiu entre els serveis i els ciutadans de Ciutat Vella ha estat modèlic tot i els moments de tensió lògica; el manteniment de les estructures de participació i, molt especialment, el Consell Permanent de Seguretat i Prevenció i el Consell Plenari de Prevenció i Seguretat de Ciutat Vella han estat cabdals en un model d'intervenció pública que vol desenvolupar

par-se d'acord amb el consens i el compromís de tots els actors socials presents en el territori, ja siguin serveis públics o ciutadans i entitats.

Així, tot i les dificultats que genera la definició d'un dels àmbits de la vida

social més sensible, la seguretat; el treball desenvolupat tant pels serveis com pels ciutadans i les seves entitats reforcen la nostra convicció que avui la seguretat cal encarar-la des d'aquesta perspectiva de treball cooperatiu i soli-

dari, sense menystenir els conflictes i les tensions que es produiran. En tot cas, la capacitat de la ciutat per a l'intercanvi d'idees i de sensibilitats produirà una ciutat més justa, segura i solidària.